

แห่งสิทธิ¹⁶**ประเภทของสิทธิเอกชน****1. สิทธิแยกโดยวัตถุแห่งสิทธิ ได้แก่**

1.1 สิทธิมิใช่ทางทรัพย์สิน

1.2 สิทธิทางทรัพย์สิน

1.1 สิทธิมิใช่ทางทรัพย์สิน เป็นสิทธิตรงข้ามกับสิทธิทางทรัพย์สิน จึงเรียกว่า “สิทธิมิใช่ทางทรัพย์สิน” สิทธิมิใช่ทางทรัพย์สินนี้เป็นสิทธิที่เกี่ยวกับความเป็นบุคคลหรือสภาพบุคคล เพราะฉะนั้นเราอาจเรียกว่า “สิทธิทางบุคคล” ก็ได้ แต่ต้องระวังไม่ให้ไปปะปนกับ “บุคคลสิทธิ” ซึ่งเป็นคำที่ใช้กันมานานแล้ว

สิทธิมิใช่ทางทรัพย์สินนี้ แยกออกไปได้อีก 2 ประเภท คือ

(ก) **สิทธิบุคคลภาพ** บุคคลภาพคือสภาพที่เป็นตัวบุคคล หรืออาจเรียกว่า ความเป็นบุคคล กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ความเป็นคนที่กฎหมายรับรอง กล่าวคือเมื่อเกิดมาเป็นบุคคลก็จะมีสิทธิเหล่านี้ตามมาด้วย เช่น สิทธิในชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ รวมตลอดถึงชื่อ ซึ่งคนอื่นจะนำไปใช้ไม่ได้ เพราะกฎหมายรับรองไว้ เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 18 บัญญัติไว้ว่า “สิทธิของบุคคลในการที่จะใช้นามอันชอบที่จะใช้ได้นั้น ถ้ามีบุคคลอื่นโต้แย้งก็ดี หรือบุคคลผู้เป็นเจ้าของนามนั้นต้องเสื่อมเสียประโยชน์เพราะการที่มีผู้อื่นมาใช้นามเดียวกันโดยมิได้รับอำนาจให้ใช้ได้ก็ดี บุคคลผู้เป็นเจ้าของนามจะเรียกให้บุคคลนั้นระงับความเสียหายก็ได้ ถ้าและเป็นที่ยังวิตกว่าจะต้องเสียหายอยู่สืบไป จะร้องขอต่อศาลให้สั่งห้ามก็ได้” ดังนั้น สิทธิในการใช้ชื่อจึงเป็นสิทธิเกี่ยวกับบุคคลอย่างหนึ่ง นอกจากนั้นแล้วสิทธิในชื่อเสียงและรูปภาพของบุคคลก็ถือเป็นสิทธิเกี่ยวกับบุคคลภาพของบุคคลหรือสิทธิบุคคลภาพเช่นกัน

(ข) **สิทธิสถานะ** สิทธินี้มีได้เกิดจากตัวบุคคลหรือสภาพของบุคคลแต่เกิดจากสถานะของบุคคลหรือความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล แยกได้เป็น 2 ประเภท กล่าวคือ ประเภทแรกเป็นสิทธิสถานะในครอบครัว ได้แก่สิทธิระหว่างบิดามารดากับบุตร เช่น บิดามารดาจำต้องอุปการะเลี้ยงดูและให้การศึกษาตามสมควรแก่บุตรในระหว่างที่เป็นผู้เยาว์ (มาตรา 1564) บุตรมีสิทธิใช้ชื่อสกุลได้ (มาตรา 1561) บุตรจำต้องอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดา (มาตรา 1563) หรือสิทธิระหว่างสามีภริยา เช่น ภริยามีสิทธิเรียกร้องให้สามีอุปการะเลี้ยงดูในฐานะที่เป็นภริยา ส่วนประเภทที่สองได้แก่สิทธิสถานะอื่น ๆ เช่น สถานะในความเป็นผู้ปกครอง ผู้อนุบาล ผู้พิทักษ์ หรือผู้จัดการมรดก เป็นต้น

¹⁶ .บวรดี เกษมทรัพย์, กฎหมายแพ่ง : หลักทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 5, พ.ศ. 2526, น. 90-97

1.2 สิทธิทางทรัพย์สิน ได้แก่

- (ก) ทรัพย์สิน
- (ข) สิทธิเสมือนทรัพย์สิน
- (ค) สิทธิในสิ่งที่ไม่เป็นรูปร่าง
- (ง) สิทธิทางหนี้

(ก) **ทรัพย์สิน** เป็นสิทธิที่มีวัตถุแห่งสิทธิเป็นทรัพย์สิน มีข้อสังเกตว่า สิทธิทางหนี้ไม่มีวัตถุเป็นสิ่งที่รองรับมีแต่เนื้อหาของสิทธิ คือ การกระทำ งดเว้นกระทำการหรือส่งมอบทรัพย์สิน แต่ทรัพย์สินมีวัตถุเป็นสิ่งที่รองรับ วัตถุนั้นเป็นทรัพย์สิน หรือสิ่งของที่มีรูปร่าง (มาตรา 137) ทรัพย์สินเป็นสิทธิที่ต้องก่อตั้งโดยกฎหมาย (มาตรา 1298)

ทรัพย์สิน แยกออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

(1) **กรรมสิทธิ์** ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1336 เป็นบทบัญญัติกำหนดหลักการเรื่องกรรมสิทธิ์ว่ากรรมสิทธิ์คืออะไร กรรมสิทธิ์คือความเป็นเจ้าของในวัตถุที่เรียกว่าทรัพย์สิน ความเป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือกรรมสิทธิ์เนื้อหาของสิทธิคือ การใช้สอยการจำหน่าย การติดตามขอคืนหรือขัดขวางไม่ให้คนอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องกับทั้งการทำลาย กล่าวกันว่า กรรมสิทธิ์เป็นสิทธิบริบูรณ์ที่สุดในบรรดาสหสิทธิที่มีอยู่เหนือสิ่งใดซึ่งเป็นสิทธิที่เรียกว่า “สิทธิในความเป็นเจ้าของ”

(2) **ทรัพย์สินเหนือทรัพย์สินของบุคคลอื่น** กรรมสิทธิ์นั้นเป็นสิทธิเหนือทรัพย์สินของตนเอง ส่วนทรัพย์สินเหนือทรัพย์สินของบุคคลอื่น ได้แก่ ภาระจำยอม (มาตรา 1387) สิทธิเก็บกิน (มาตรา 1417) สิทธิอาศัย (มาตรา 1402) สิทธิเหนือพื้นดิน (มาตรา 1410) ภาระติดพันในอสังหาริมทรัพย์ (มาตรา 1429) หรือจำนำ (มาตรา 747) จำนอง (มาตรา 702) สิทธิเหล่านี้จดทะเบียนได้และใช้ยื่นต่อบุคคลทั้งโลกได้

ความจริงกรรมสิทธิ์ก็เป็นทรัพย์สินอย่างหนึ่ง ลักษณะของทรัพย์สิน คือ เป็นสิทธิที่ใช้ยื่นกับบุคคลได้ทั่วโลก บางที่อาจเรียกว่า “สิทธิเด็ดขาด” ส่วนสิทธิที่ใช้ยื่นกับบุคคลได้บางคนเรียกว่าสิทธิสัมพัทธ์หรือสัมพัทธ์

(ข) **สิทธิเสมือนทรัพย์สิน** เป็นสิทธิที่คล้ายกับทรัพย์สิน เพราะว่ามีลักษณะที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ทางทรัพย์สินบางประการ ซึ่งมีลักษณะที่จะติดกันไม่ให้คนอื่นผู้ซึ่งไม่ใช่เจ้าของสิทธินั้นได้รับประโยชน์เหล่านั้น ตัวอย่างเช่น สิทธิในการทำเหมืองแร่ใครได้ประทานบัตรทำเหมืองในบริเวณใด คนอื่นจะไปทำเหมืองแร่ในบริเวณนั้นไม่ได้ แต่ในระหว่างนั้นผู้ทรงสิทธิยังไม่ได้เป็นเจ้าของแร่โดยตรงแต่เขามีสิทธิหวงกันไม่ให้คนอื่นไปขุดแร่ในบริเวณนั้นได้ สิทธิที่จะหวงกันนี้เรียกว่า “สิทธิเสมือนทรัพย์สิน” แต่ไม่ใช่ทรัพย์สินเพราะตัวแร่ยังไม่ได้เป็นกรรมสิทธิ์ของเจ้าของประทานบัตร แต่มีสิทธิคล้ายกับทรัพย์สินเพราะสามารถติดกันมิให้บุคคลอื่นได้รับ

ประโยชน์ได้ มีวัตถุประสงค์ที่รองรับสิทธิ คือ *เขตสัมปทาน* ซึ่งเป็นทรัพย์สิน นอกจากนั้นสิทธิในการทำประมงก็จัดเป็นสิทธิเสมือนทรัพย์สิน เพราะผู้เป็นเจ้าของสิทธิย่อมมีสิทธิหวงกันไม่ให้คนอื่นเข้าไปจับปลาในบริเวณนั้นได้ แต่ไม่ได้เป็นเจ้าของปลาจนกว่าจะจับปลานั้นได้ นอกจากนี้อาจมีสัมปทานอย่างอื่นตามกฎหมายพิเศษอื่น ซึ่งต้องดูกฎหมายพิเศษเฉพาะเรื่องเป็นกรณี ๆ ไป

(ค) **สิทธิในสิ่งไม่มีรูปร่าง** ทรัพย์สินนั้นโดยนิตินัยหมายถึงวัตถุที่มีรูปร่าง แต่บางสิ่งเป็นสิ่งที่ไม่มีรูปร่าง แต่กฎหมายให้สิทธิหวงกันไม่ให้คนอื่นมารับประโยชน์เพราะเป็นผลผลิตในทางความคิดของบุคคล การที่กฎหมายให้ความคุ้มครองทำให้สิ่งนี้มีลักษณะคล้ายเป็นสิ่งของชนิดหนึ่งเป็นทรัพย์สินเพราะหวงกันไม่ให้คนอื่นมายุ่งเกี่ยวได้ และเจ้าของสิทธิสามารถได้รับประโยชน์จากสิ่งนั้นได้ เช่น สิทธิในการประพันธ์หนังสือหรือบทความ หรือวรรณกรรมอื่น ๆ ซึ่งเรียกว่า “**ลิขสิทธิ์**” การที่รัฐให้ความคุ้มครองเพราะเห็นว่าสิ่งเหล่านี้ควรส่งเสริมให้มีขึ้นให้มากขึ้นจึงต้องให้คนที่ทำขึ้นได้รับผลประโยชน์พอสมควร กฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์ของผู้ประพันธ์จึงเกิดขึ้นมาด้วยเหตุผลนี้

นอกจากนี้ ยังมีสิทธิที่ไม่มีรูปร่างที่เกิดจากเหตุผลอย่างอื่น เช่น สิทธิในเครื่องหมายการค้าและสิทธิบัตร เครื่องหมายการค้าเป็นสิ่งที่ใช้เป็นประจำกับสินค้าต่าง ๆ เพื่อให้ลูกค้าจำได้หมายรู้ และซื้อสินค้าได้ถูกต้องตามความต้องการ เครื่องหมายดังกล่าวเมื่อใช้คู่กับสินค้านาน ๆ เข้ากลายเป็นสินค้าที่นิยมในท้องตลาดทำให้เครื่องหมายการค้านั้นมีค่าขึ้นมา เป็นการส่งเสริมการค้าให้เป็นปึกแผ่น และเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการเลียนแบบหรือปลอมแปลงจึงมีกฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายการค้าเพื่อรักษาผลประโยชน์ของผู้ค้าขาย

ส่วน**สิทธิบัตร** เป็นสิทธิของผู้คิดประดิษฐ์สิ่งของในลักษณะพิเศษเป็นคนแรก ถ้าหากจดทะเบียนไว้ว่ามีวิธีการประดิษฐ์สิ่งของนั้นอย่างไร คนอื่นจะไปเลียนแบบตามวิธีการอย่างนั้นไม่ได้ ทำให้คนอยากจะทำอยากจะทำประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมา และกฎหมายให้ความคุ้มครองเหมือนกับสิ่งของหรือทรัพย์สินอย่างหนึ่ง จึงเรียกว่าเป็น “**สิทธิในสิ่งไม่มีรูปร่าง**” แต่ในปัจจุบันนิยมเรียกว่า “**ทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property right)**”

(ง) **สิทธิทางหนี** คือสิทธิที่เกิดขึ้นจากนิติสัมพันธ์ตามกฎหมายว่าด้วยหนี ซึ่งจะต้องมีเจ้าหนีฝ่ายหนึ่งและลูกหนี้อีกฝ่ายหนึ่ง โดยฝ่ายเจ้าหนีมีสิทธิซึ่งเรียกว่า “**สิทธิทางหนี**” ที่จะเรียกร้องให้ลูกหนีชำระหนี หรือเมื่อลูกหนีไม่ปฏิบัติชำระหนีหรือชำระหนีไม่ถูกต้องก็ใช้สิทธิเรียกค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทน สิทธิดังกล่าวก็เรียกว่าสิทธิทางหนีเช่นเดียวกัน

มีข้อสังเกตว่า โดยปกตินิติสัมพันธ์ทางหนีจะก่อให้เกิดสิทธิอย่างหนึ่งเรียกว่า “**สิทธิเรียกร้อง**”¹⁷ คือ สิทธิที่จะเรียกร้องให้ลูกหนีกระทำการหรืองดเว้นกระทำการ แต่สิทธิเรียกร้องไม่

¹⁷ ป.พ.พ. มาตรา 194 “ด้วยอำนาจแห่งมูลหนี เจ้าหนีย่อมมีสิทธิจะเรียกให้ลูกหนีชำระหนีได้ อนึ่งการชำระหนีด้วยงดเว้นการอันใดอันหนึ่งก็ย่อมมีได้”

จำเป็นต้องเป็นสิทธิทางหนี้หรือเกิดจากความสัมพันธ์ทางหนี้เสมอไป เพราะสิทธิเรียกร้องอาจเกิดจากความสัมพันธ์ทางอื่นก็ได้ เช่น ความสัมพันธ์ทางครอบครัว ได้แก่ สิทธิของบุตรที่จะเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดูจากบิดาซึ่งเป็นสิทธิเรียกร้องที่เกิดจากสถานะบุคคล ไม่ใช่สิทธิที่เกิดจากหนี้หรือสิทธิของบิดามารดาที่จะเรียกบุตรจากคนอื่นก็มีใช้สิทธิทางหนี้ หรืออาจเกิดจากความสัมพันธ์ทางทรัพย์สินก็ได้ เช่น การเรียกทรัพย์สินจากผู้อื่นที่ไม่มีสิทธิยึดไว้ก็เป็นสิทธิเรียกร้องที่เกิดจากสิทธิที่เรียกว่ากรรมสิทธิ์ ดังนั้นสิทธิทางหนี้เป็นเพียงสิทธิประเภทหนึ่งที่เกิดสิทธิเรียกร้องเท่านั้น **แต่สิทธิเรียกร้องไม่จำเป็นต้องเป็นสิทธิทางหนี้เสมอไป**

สิทธิทางหนี้นอกจากเป็นเจ้าของมีสิทธิเรียกร้องให้ลูกหนี้กระทำการหรืองดเว้นกระทำการแล้วยังมีสิทธิอื่น ๆ อีก เช่น สิทธิกำหนดวันชำระหนี้ในหนี้ที่ไม่มีกำหนดเวลาแน่นอน ถือว่าเป็นสิทธิทางหนี้อย่างหนึ่งเช่นกัน

สิทธิทางหนี้จะต้องเกิดจากนิติสัมพันธ์ตามกฎหมายว่าด้วยหนี้ มูลหนี้ที่สำคัญตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มี 4 ประการ ได้แก่ สัญญา ละเมิด (มาตรา 420) จัดการงานนอกสั่ง (มาตรา 395) และลามิควรได้ (มาตรา 406) เนื้อหาของสิทธิทางหนี้กำหนดให้ลูกหนี้จะต้องกระทำการ หรืองดเว้นกระทำการ หรือส่งมอบทรัพย์สินอย่างใดอย่างหนึ่ง

2. สิทธิแยกโดยคู่กรณี¹⁸ ได้แก่

2.1 สิทธิเด็ดขาด (Absolute right)

2.2 สิทธิสัมพัทธ์ หรือสิทธิสัมพัทธ์ (Relative right)

การแบ่งแยกสิทธิประเภทนี้ มุ่งที่ตัวผู้ใช้สิทธิว่าจะใช้สิทธินั้นยืนยันกับใคร เพราะสิทธินั้นผู้ทรงสิทธิสามารถยืนยันต่อผู้อื่นได้ โดยปกติการที่มีสิทธิจะต้องมีหน้าที่ควบคู่กันไปด้วย หมายความว่าเมื่อบุคคลหนึ่งมีสิทธิก็จะมีบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งมีหน้าที่ต้องกระทำหรือไม่กระทำเพื่อประโยชน์ของผู้ทรงสิทธิ

ในการพิจารณาว่าสิทธิใดจะเป็นสิทธิเด็ดขาดหรือสิทธิสัมพัทธ์นั้น ต้องพิจารณาจากการใช้สิทธินั้นว่า ผู้ทรงสิทธิสามารถยืนยันต่อใครได้บ้าง หากสิทธินั้นใช้ยืนยันกับบุคคลทั่วไปได้ทุกคน เราเรียกสิทธินั้นว่า **“สิทธิเด็ดขาด”** ถ้าหากสิทธินั้นใช้ยืนยันได้เฉพาะต่อบางคนเท่านั้น หรือใช้ยืนยันกับบุคคลโดยเฉพาะเจาะจงเราเรียกว่า **“สิทธิสัมพัทธ์”** หรือ **“สิทธิสัมพัทธ์”**

สิทธิเด็ดขาดที่เห็นได้ชัดที่สุด คือกรรมสิทธิ์หรือทรัพย์สิน ซึ่งมิว่าวัตถุแห่งสิทธิเป็นทรัพย์สิน ผู้มีกรรมสิทธิ์ย่อมมีอำนาจเหนือทรัพย์สิน และขณะเดียวกันก็สามารถใช้สิทธินั้นยืนยันกับคนทุกคนได้ ผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินย่อมมีสิทธิที่จะใช้สอยทรัพย์สินนั้นและยืนยันกับคนทั่วไปที่จะไม่ให้มายุ่งกับทรัพย์สินของตนนั้น นอกจากวัตถุแห่งสิทธิของสิทธิเด็ดขาดจะเป็นทรัพย์สินแล้ว ชีวิตและร่างกายที่เกิดจาก

¹⁸ D.Schwab, Einführung in das Zivilrecht 3. Auflage, 1977, p. 109-112

บุคคลภาพของคนหรือสภาพบุคคลก็ย่อมจะใช้นั้นกับคนอื่น ๆ ทุกคนได้เช่นกัน สิทธิในชีวิตและร่างกายจึงเป็นสิทธิบุคคลภาพซึ่งเป็นสิทธิเด็ดขาดด้วย

ส่วนสิทธิสัมผัสหรือสิทธิสัมพัทธ์ เช่น สิทธิทางหนี้ ผู้ทรงสิทธิคือเจ้าหนี้มีสิทธิเรียกร้องต่อลูกหนี้ที่มีความสัมพันธ์ทางหนี้กับตนเท่านั้นให้มาชำระหนี้ได้ จะไปเรียกร้องต่อคนอื่นทั่วไปให้มาชำระหนี้ไม่ได้ สิทธิของเจ้าหนี้จึงใช้นั้นได้เฉพาะกับคนบางคนที่ตนนั้นไม่อาจใช้สิทธิของตนยื่นต่อคนทุกคนได้ หรือสิทธิเรียกร้องที่เกิดจากสถานะเช่นสิทธิระหว่างสามีและภริยาเป็นสิทธิที่จะเรียกให้สามีหรือภริยากระทำการตามหน้าที่ย่อมเรียกได้จากเฉพาะภริยาหรือสามีของตนเท่านั้น สิทธินี้จึงเป็นสิทธิสัมผัสหรือสิทธิสัมพัทธ์

มีข้อสังเกตว่า ตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิด...” คำว่าชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ และทรัพย์สินในมาตรา 420 นี้ ล้วนแต่เป็นสิทธิที่ใช้นั้นกับคนทุกคนทั้งโลกจึงเป็นสิทธิเด็ดขาด ดังนั้นคำต่อมาที่ว่า “สิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด” ในมาตรา 420 จึงหมายถึงสิทธิเด็ดขาดนั่นเอง

3. สิทธิแยกโดยอาการการใช้สิทธิ ได้แก่

- 3.1 สิทธิมีอำนาจเหนือ
- 3.2 สิทธิเรียกร้อง
- 3.3 สิทธิปฏิเสธ
- 3.4 สิทธิก่อตั้ง

3.1 สิทธิมีอำนาจเหนือ (Herrschaftsrecht)

ลักษณะสำคัญของสิทธิมีอำนาจเหนือ คือ สิทธินี้ก่อให้เกิดอำนาจแก่ผู้ถือสิทธิที่จะบังคับการให้เป็นไปตามสิทธินั้นได้โดยตนเอง โดยไม่ต้องไปพึ่งพาอาศัยอำนาจอื่นหรือบุคคลอื่นนอกเหนือไปจากผู้ทรงสิทธินั่นเอง สิทธิมีอำนาจเหนือมีวัตถุประสงค์แห่งสิทธิอยู่ 2 ประการ คือ วัตถุประสงค์แห่งสิทธิเป็นทรัพย์สิน และวัตถุประสงค์แห่งสิทธิเป็นบุคคล

(ก) วัตถุประสงค์แห่งสิทธิเป็นทรัพย์สิน เมื่อบุคคลใดมีทรัพย์สิน ก็ย่อมมีอำนาจเหนือที่จะใช้ทรัพย์สินนั้นได้โดยตรง ตัวอย่างของสิทธิมีอำนาจเหนือ ได้แก่กรรมสิทธิ์และทรัพย์สินเหนือทรัพย์สินของผู้อื่น เช่น ภาระจำยอม หรือสิทธิในทางจำเป็นผู้ที่มีสิทธิภาระจำยอมหรือสิทธิในทางจำเป็นย่อมมีอำนาจเหนือพื้นดินที่ตนมีสิทธิจะเดินผ่าน

(ข) วัตถุประสงค์แห่งสิทธิเป็นบุคคล ในสมัยก่อนเรียกสิทธิชนิดนี้ว่า “อำนาจอิสระหรือสิทธิอิสระ” เช่น สิทธิของบิดามารดาเหนือบุตรผู้เยาว์ในการลงโทษสั่งสอนตามสมควรโดยไม่ต้อง

ขออนุญาตจากเจ้าหน้าที่บ้านเมือง หรือสถานะของบุคคลในความสัมพันธ์อื่น ๆ เช่น ผู้ปกครอง ที่ศาลสั่ง หรือผู้อนุบาลก็มีสิทธิมีอำนาจเหนือบุคคลที่ตนปกครองอยู่เช่นกัน

3.2 สิทธิเรียกร้อง (Anspruch)¹⁹

สิทธิเรียกร้องเป็นสิทธิที่ตรงกันข้ามกับสิทธิมีอำนาจเหนือ เพราะผู้มีสิทธิเรียกร้องได้ แต่เรียกร้องให้คู่กรณีที่เป็นผู้มีหน้าที่กระทำตามหน้าที่หรืองดเว้นกระทำเท่านั้น โดยเป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้ถือสิทธิกับผู้มีหน้าที่โดยเฉพาะเจาะจง สิทธิเรียกร้องนี้ผู้ทรงสิทธิจะไปบังคับการ ให้เป็นไปตามสิทธิโดยพลการไม่ได้ เมื่อคู่กรณีไม่ปฏิบัติตามสิทธิที่เรียกร้อง ผู้ทรงสิทธิต้องไปร้องขอให้ศาลบังคับให้ แต่สิทธิเรียกร้องกับสิทธิทางหนี้ไม่ใช่เป็นสิ่งเดียวกันหรือเหมือนกันตามที่เข้าใจกัน²⁰

สิทธิเรียกร้องแตกต่างจากสิทธิทางหนี้ สิทธิเรียกร้องอาจเกิดขึ้นจากมูลทางกฎหมาย ได้หลายประการ อาจเกิดจากมูลหนี้ก็ได้ เช่น มูลหนี้ที่เกิดจากสัญญาละเมิด จัดการงานนอก คำสั่ง และลาภมิควรได้ แต่สิทธิเรียกร้องอาจเกิดจากมูลกรณีอื่น นอกจากมูลหนี้ 4 ประการดังกล่าว เช่น ภริยามีสสิทธิเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดูจากสามี บิดามารดามีสสิทธิเรียกร้องค่าอุปการะจากบุตร ไม่ใช่เป็นการเรียกร้องทางหนี้ แต่เป็นสิทธิสถานะทางครอบครัวซึ่งกฎหมายบัญญัติรับรองไว้โดยเฉพาะ สิทธิทางหนี้นอกจากจะเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้แล้ว หากลูกหนี้ชำระหนี้บกพร่องให้เจ้าหนี้เสียหาย เจ้าหนี้ก็มีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทน นอกจากนั้นอาจมีสิทธิบอกเลิกสัญญา หรือสิทธิบอกล้างโมฆะประการซึ่งเป็นสิทธิทางหนี้และเป็นสิทธิก่อตั้งในเวลาเดียวกัน

สิทธิเรียกร้องมักจะมีสิทธิอื่นเป็นมูลกรณีที่น่าปรากฏอยู่แต่เดิม เมื่อสิทธิตามมูลกรณีนั้น ถูกละเมิด จึงก่อให้เกิดเป็นสิทธิเรียกร้องขึ้น เช่น มีคนมาลักพาบุตรผู้เยาว์ไป ย่อมเป็นการละเมิด สิทธิปกครองหรืออำนาจปกครองของบิดามารดา บิดามารดา ย่อมมีสิทธิติดตามเอาบุตรของตน คืนมาเรียกว่าเป็นสิทธิเรียกร้อง แต่เป็นสิทธิเรียกร้องที่เกิดจากสิทธิสถานะทางครอบครัว มิใช่เป็นเรื่องสิทธิทางหนี้ดังที่เข้าใจกัน

3.3 สิทธิปฏิเสธ (Einrede หรือ Exceptio)

เป็นสิทธิที่ตรงกันข้ามกับสิทธิเรียกร้อง เพราะสิทธิเรียกร้องเป็นสิทธิในทางบวก (positive right) ที่จะเรียกให้คนอื่นกระทำหรืองดเว้นกระทำ แต่สิทธิปฏิเสธเป็นสิทธิที่จะได้ตอบโดยการปฏิเสธ ไม่ทำตามที่เรียกร้อง เช่น สิทธิปฏิเสธไม่ยอมชำระหนี้ที่ขาดอายุความแล้ว หรือสิทธิปฏิเสธไม่ยอมชำระหนี้ที่ยังไม่ถึงกำหนดหรือสิทธิยึดหน่วงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 241 เป็นสิทธิปฏิเสธไม่ยอมคืนทรัพย์สินแก่เจ้าของจนกว่าเขาจะยอมชำระหนี้ให้

¹⁹ D.Schwab, เฟ็งอ้ง, น. 114-142

²⁰ คำว่าต่าง ๆ มักจะเรียกว่า “บุคคลสิทธิ”